

ZEIST

Maart 2024

Auteurs

Wouter Vermeulen, William Luiten
Joeri Athmer, Andras Heijink en
Bas ter Weel

Met subsidie van

ZonMw

**Leefstijl en oversterfte
tijdens de COVID-19-pandemie**

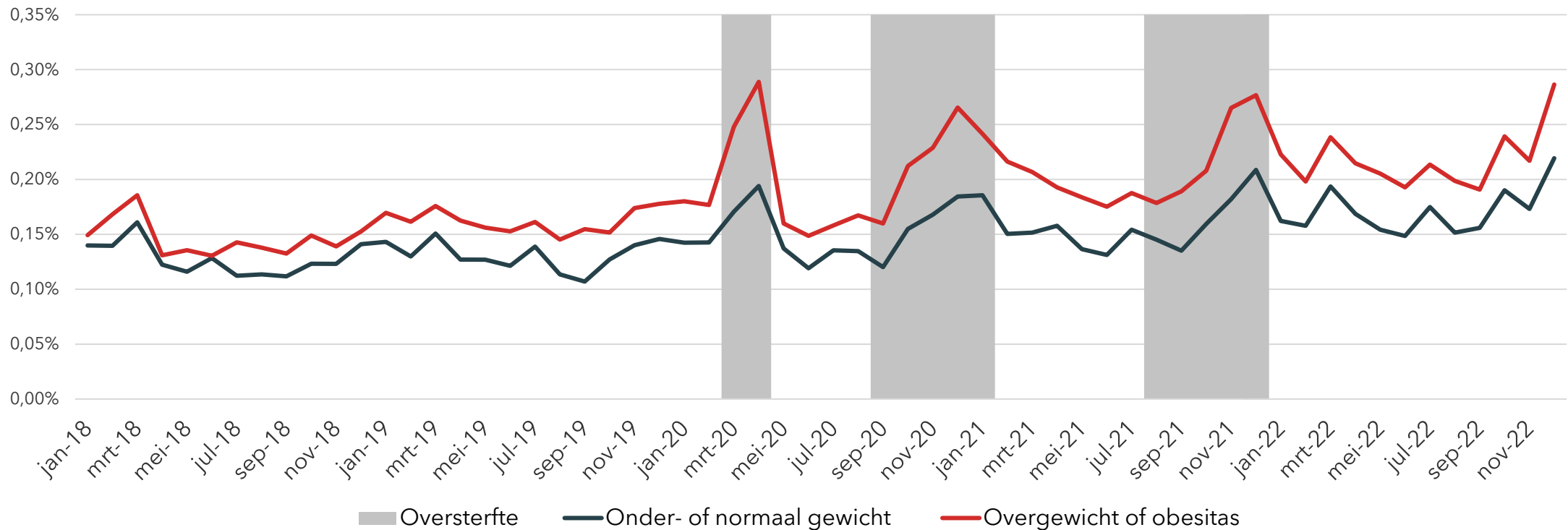
ONDERZOEKSVRAAG EN AANPAK

Is de oversterfte tijdens de COVID-19-pandemie gerelateerd aan een of meer ongunstige leefstijlfactoren?

- In dit onderzoek vergelijken we de verandering in sterfte onder groepen met en zonder ongunstige leefstijlfactoren.
- Gegevens over leefstijl zijn afkomstig van de Gezondheidsmonitor uit 2012 en 2016
 - overgewicht, overmatig drinken, ooit gerookt, onvoldoende bewegen en eenzaamheid
 - we kijken ook naar de stapeling van overgewicht, ooit gerookt en onvoldoende bewegen
- Deze gegevens koppelen we aan sterfte en doodsoorzaak over de periode 2018-2022
- We schatten de ontwikkeling in het maandelijkse verschil in sterfte tussen mensen met en zonder een ongunstige leefstijl
- Een toename in dit verschil ten opzichte van de periode voor COVID-19 interpreteren we als extra oversterfte onder de groep met deze leefstijlfactor

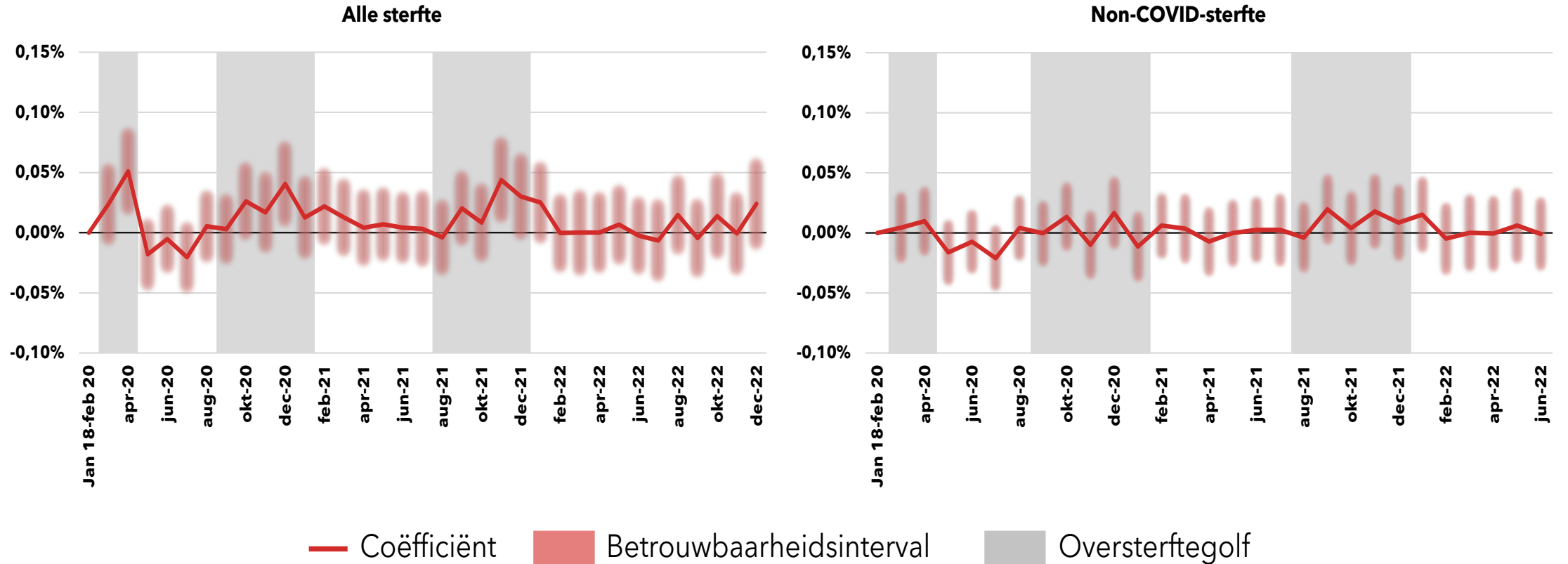
OVERGEWICHT

Het verschil in sterftekans onder mensen met en zonder overgewicht neemt tijdens oversteftegolven toe.

SCHATTINGRESULTATEN

De toename in het verschil in sterftekans onder mensen met en zonder overgewicht tijdens oversterftegolven is het gevolg van COVID-19.

RESULTATEN

Voor alle leefstijlfactoren vinden we een grotere oversterfte, behalve voor overmatig drinken.

	Ontwikkeling tot maart	Statistisch significant effect	
	2020 vergelijkbaar	Oversterftegolven	Eind 2022
Overgewicht	✓	✓	
Overmatig drinken	✓		
Ooit gerookt	✓	✓	✓
Onvoldoende bewegen		✓	✓
Eenzaamheid	✓	✓	✓

Voor **Onvoldoende bewegen** loopt de ontwikkeling in sterftekans voor aanvang van de pandemie al niet synchroon. Het verschil is echter beperkt en wijst nog steeds op een hogere oversterfte onder deze groep

ROL VAN LEEFSTIJLFACTOREN IN OVERSTERFTE

De helft van de Nederlandse bevolking heeft overgewicht en binnen deze groep vindt tussen de 70 en 98 procent van de oversterfte plaats.

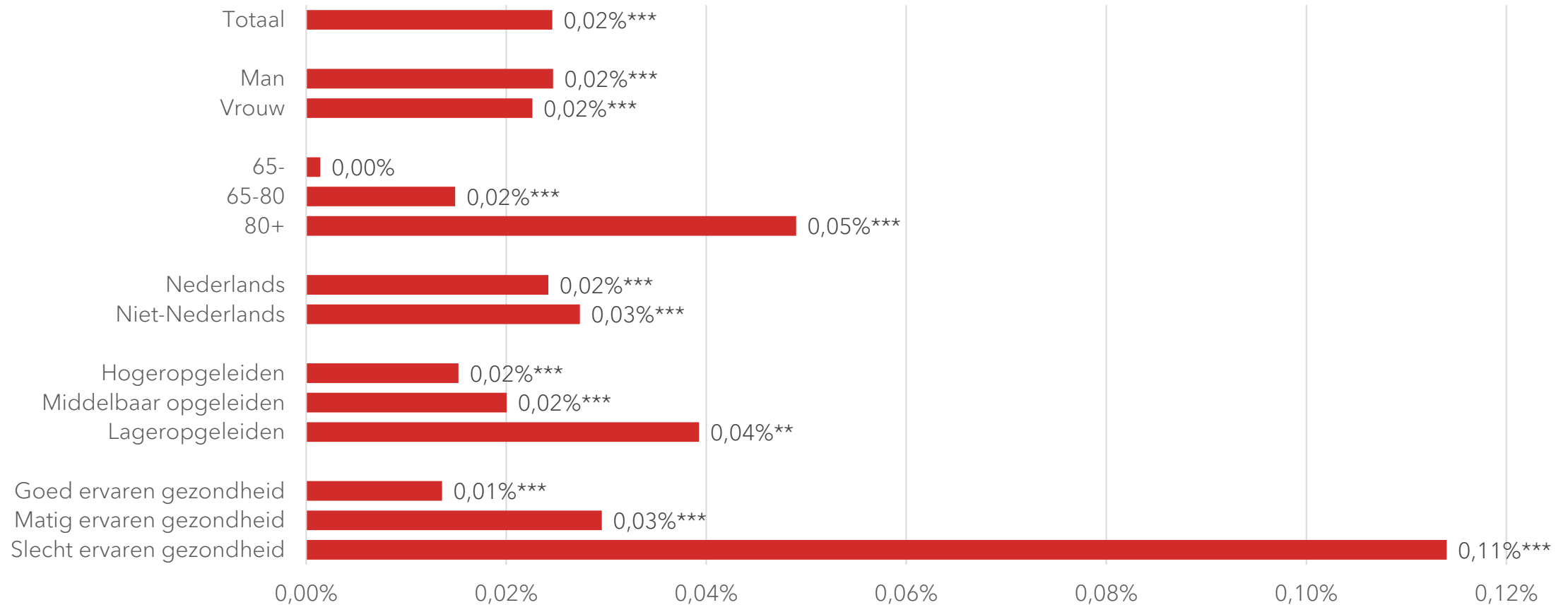
Leefstijlfactor	Aandeel van mensen met deze leefstijlfactor in:			
	Bevolking	Oversterfte	Ondergrens	Bovengrens
Overgewicht	49%	84%	70%	98%
Overmatig alcohol drinken	7%	6%	-2%	13%
Ooit gerookt	54%	77%	63%	90%
Eenzaamheid	43%	70%	55%	86%
Overgewicht en ooit gerookt	29%	70%	57%	84%

Berekening:

- uit de schattingsresultaten volgt dat de oversterfte onder mensen met overgewicht met 21 duizend personen hoger was dan onder de mensen zonder overgewicht
- de overgebleven oversterfte van 9 duizend personen verdelen we naar rato
- de totale oversterfte onder deze groep was dus 25 duizend personen, ofwel 84 procent

UITSPLITSING OVERSTERFTE OVERGEWICHT

Binnen alle groepen neemt de sterfte onder mensen met overgewicht tijdens de pandemie meer toe. Dit geldt vooral mensen met een slecht ervaren gezondheid.

CONCLUSIES EN BELEID

Dit onderzoek biedt onderbouwing voor beleid gericht op mensen met een ongezonde leefstijl in een toekomstige pandemie om oversterfte te voorkomen.

- De oversterfte is hoger onder mensen met overgewicht, al dan niet in combinatie met roken
- Voor alcohol vinden we geen verband, het verband met roken en eenzaamheid loopt deels via andere kanalen en voor bewegen is de kwantificatie lastig
- Een nadere aanscherping van kwetsbare groepen lijkt mogelijk, bijvoorbeeld op basis van comorbiditeiten
- Gericht beleid op deze groepen kan oversterfte voorkomen: voorlichting of voorrang bij vaccinatie
- Beleid dat een gezonde leefstijl bevordert kan ook bijdragen aan het beperken van oversterfte, mits de relatie causaal is. Dit is het duidelijkst voor overgewicht
- Vormgeving van lockdowns: relatie met voldoende bewegen pleit ervoor om dit zoveel mogelijk te faciliteren, hoewel ons onderzoek niet uitwijst of dit op korte termijn al effect heeft